

ANALYYTTINEN KOMMENTTI MATTI LUOMALLE

Haluan oikaista muutaman väärinkäsityksen dosentti Matti Luoman tämän lehden edellisessä numerossa (2/97) julkaisemassa vastineessa “Analyysia ja metafysiikkaa”, jonka kohteena oli numerossa 1/97 ilmestynyt kirjoitukseni “Analyyttinen filosofia ja metafysiikka Suomessa”.

Ensinnäkin mielestäni on outoa, että kontribuutiotani nimitetään “apologia analytiseksi”, että sitä pidetään analyyttinen vs. ei-analyyttinen filosofia -rintamalinjalla selvästi analyttiselle puolelle asettuvana ja että minun väitetään keskustelevan vain “omien”, “aateveljen” (so. analyttisten filosofien) kanssa, joilta saan “kauniin kiitoksen”. Olen nimenomaan koettanut problematisoida käsitystä analyttisestä filosofiasta yhtenäisenä koulukuntana ja selväpiirteisesti erottuvana filosofian harjoittamisen muotona. Tähän liittyen puhuin edellisessä kirjoituksessani mm. G.H. von Wrightiin ja Hilary Putnamiin viitaten “jälkianalyttisestä” filosofiasta. Ei ole mitään sellaista yksiselitteistä sisältöä ilmaisulle “analyttinen filosofia”, jonka nojalla esimerkiksi oma pragmatismia ja realismin ongelmaa käsittelevä työni olisi analyttistä filosofiaa. En pidä itseäni analyttisenä filosofina, mutten myöskään katso kuuluvani mihinkään “rintamalinjan” toisella puolella sijaitsevaan analyttisen filosofian vastustajien leiriin. Koetin myös em. puheenvuorossani esittää joitakin varauksia dosentti Juha Sihvolan aiemmin *Kanava*-lehdessä julkaisemaan analyttisen filosofian puolustukseen.

Toiseksi Luoma väittää, että “huitaisen” hänen 35 vuoden takaisen suomalaisfilosofian virantäyttö- ym. kuvioista esittämät väitteensä “kuvitelmiiksi”. En lainkaan käsitellyt kirjoituksessani näitä asioita — ennen kaikkea siksi, etten 35 vuotta sitten ollut vielä syntynyt eikä minulla siksi ole tuon ajan suomalaisesta filosofiasta ja sen mahdollisista väärinkäytöksistä omia muistikuvia (enkä myöskään ole tällaisia kysymyksiä tutkinut). Väitin “kuvitelmiiksi” ajatusta siitä, että *nykyään* voisi vallita jokin yhtenäinen analyttisen filosofian koulukunta. Tämän väitteen yritin esittää filosofian sisäisenä pikemmin kuin sosiologisena väitteenä. On (meta)filosofisia syitä siihen, että analyttinen filosofia tuollaisena koulukuntana on hajonnut. Väitteeni koski siis analyttisen filosofian nykyistä jälkianalyttistä hajaannusta.

Kaikkein vaikeinta minun on ymmärtää Luoman syytöstä, jonka mukaan “yksioikoisesti jakelen tuomioitani siitä, kuka on kelvollinen sanomaan mitä ja missä”. Tällaista tuomioiden jakelua pyrin kirjoituksessani painokkaasti vastustamaan. Totesin muun muassa, etten mielestäni ole kompetentti arvioimaan esimerkiksi Deleuzen tai monien muiden postmodernistien ajattelua, että filosofian traditioiden sekoittuminen tekee filosofian

harjoittamisesta meidän aikanamme yhä vaativampaa ja että tämän vuoksi meidän on jatkuvasti oltava huolissamme siitä, ettei filosofinen ajattelumme ole riittävän monipuolista ja avarakatseista. Suosittelin, että “intellektuaalisen nöyryyden” tulisi kuulua perushyveisiimme. Tällaisen nöyryyden hengessä olen (ainakin toistaiseksi) pidättäytynyt yrityksestä arvioida esimerkiksi Luoman omia, minulle melko vieraita perinteitä edustavia filosofisia näkemyksiä.

Minun osaltani keskustelu analyttisestä filosofiasta Suomessa voidaan tätä osin päättää tähän, ellei erityistä syytä sen jatkamiseen ilmene. Nämä rivit kirjoitin ennen kaikkea siksi, ettei minua virheellisesti sekoitettaisi sen fiktiivisen “apologia analytican” kirjoittajaan, jota Luoma vastustaa.

Sami Pihlström

TAJUNNASTA, KEHOLLISUUDESTA JA METODOLOGIASTA

Professori Lauri Pauhala on kritisoinut voimakkaasti mielen ja tietokoneen rinnastamiseen perustuvaa mielen filosofiaa (*niin&näin* 1/97) ja katsoo, että tajunnan (“mielen”) ja kehon (esim. aivojen) problematiikkatyypit ovat perusluonteisesti erilaiset. Tutkija Vesa Talvitie on puolestaan astunut puolustamaan mielen filosofiaa (*niin&näin* 2/97). Itse koen Pauhalan esittämän holistisen ihmiskäsityksen hyvin hyödylliseksi ihmisen tarkastelun perusviitekehikseksi. Sen mukaan ihminen on samanaikaisesti olemassa tajunnallisuudessa, kehollisuudessa ja situationaalisuudessa. Näistä jokainen edustaa erityistä, mutta samalla kahteen muuhun kiinteästi sidoksissa olevaa olemismuotoa, jota ei voi ajatella muista irralliseksi.

Samoja ilmiöitä (esimerkiksi ihmistä) voidaan tarkastella (ja tarkastellaankin) hyvin erilaisista tieteellisistä ja muistakin lähtökohdista. Näyttää siltä, että tutkijan on hyvin vaikea muuttaa kerran omaksumaansa lähestymistapaa jonkun toisen “vastapuoleksi” koettavan tahon esittämien argumenttien johdosta, vaikka niissä olisi jotakin tarjottavaakin omalle ajattelulle. On hyvin ymmärrettävää, että tyypillinen “amerikkalainen aivotutkija” ei voi hyväksyä elämyksellistä tasoa eli tajunnallisuutta eri dimensioksi kuin kehollisuutta edustavia aivoja. Voidaan Pauhalan terminologiaa käyttäen sanoa, että tällaisella aivotutkijalla ei ole (vielä) maailmankuvassaan (siis tajunnallisuudessaan) sellaisia horisontteja, joihin suhteuttaen hän voisi ymmärtää ja